Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 6 (3417) Варшава, 12 лютого 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

30-ліття Спілки: «Кожен має право на пам'ять». с. 2

Співочий Кошалін. с. 8

«Я потребувала відчути присутність святого». с. 10

Фото Павла Лози

ISSN 027-8254
06
9 770027 825238

eprasa.pl 84556c271b

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото з архіву Спілки

30-ліття Спілки: «Кожен має право на пам'ять»

З нагоди ювілею «Наше слово» поговорило з Олександром Стецем, головою громадської організації Спілка українців – «Пам'ять і спадщина».

– Минуло 30 років вашої роботи. Але якось не було гучного ювілею?

– Ювілейні заходи дійсно були скромні, оскільки не час гучно святкувати. Проте в ході ювілейної зустрічі, яка відбулася восени минулого року, ми прийняли кілька рішень. Фундаментальною стала зміна назви. Коли я прийшов на пост голови організації три роки тому, одразу запропонував обрати нову назву, що досі звучала як Спілка українців політв'язнів і репресованих у Польщі. Вона вже, напевно, втратила свою адекватність.

– Тобто?

– Згідно зі статутом, членом Спілки може бути кожен, хто сидів у тюрмі або був депортований, а також їхні нащадки. Коли організація була заснована, до неї входили члени підпілля, які пройшли катівні в час Польської Народної Республіки, а також радянські тюрми. Спілку утворено саме для того, щоб згуртувати цих людей, повернути правду, справедливість, повернути їм гідність та добре ім'я. Такою була мета організації, засновницький з'їзд якої відбувся 1992 року в Білому Борі. Беручи до уваги вік, стан здоров'я значної кількості наших членів, було б неможливо, щоб усі з'їхалися на 30-ліття Спілки. Тому відбувся з'їзд делегатів від окремих ланок, які прийняли рішення про зміну назви. Зараз це Спілка українців – «Пам'ять і спадщина».

– Попередня форма й потреби її членів уже неактуальні?

– Однією з наших цілей була юридична допомога людям в отриманні фінансового відшкодування – насамперед моральних збитків. Зараз це дійсно відходить у минуле. За останні кілька років не пам'ятаю, щоб хтось звернувся до нас з проханням допомогти в цьому. Серед нас є ще ті, кого було репресовано, але з огляду на вік чи стан здоров'я зв'язок з ними обмежений. Проте хочу нагадати, що ми, як діти та онуки депортованих, успадкували цю репресію.

– Я читав звіти з попередніх з'їздів. Там багато йшлося про встановлення пам'ятників, про компенсацію для репресованих. Розумію, що зараз зовсім інші виклики?

– Щодо пам'ятників нічого не змінилося. Наша організація намагається своїми скромними силами доглядати, зберігати та встановлювати нові місця пам'яті, дбати про те, щоб наша історична пам'ять не пропала. Маємо багато прикладів знищених сіл, кладовищ, де стоїть лише хрест. Чи це збереження нашої історичної пам'яті? Хтось може сказати – так. Але ж на хресті немає імен, прізвищ тих, хто спочив в братській могилі. Тут роботи вистачить ще на довгі десятиліття, бо такі справи нелегко зробити в Польщі. Наші старання часто розбиваються об стіну через нерозуміння, а передусім небажання піти назустріч. За останні роки було знищено кільканадцять місць пам'яті. Можна сказати, що дійсно історична пам'ять – це зброя.

– А як прокоментуєш встановлення нової таблиці на горі Монастир?

– Почну з того, що наша Спілка двічі на рік протестує проти знищення меморіальної дошки на Монастирі. Протест полягає в тому, що ми читаємо біля могили прізвища загиблих. Після заміни дошки поблизу було встановлено камеру спостереження. Маю надію: врешті-решт комусь стане соромно за те, що сталося, що людей позбавлено їхньої ідентичності. Заміна дошки відбулася три роки тому коштом організації Свобода й демократія (Wolność i Demokracja).

– Саме ця організація першою повідомила, що Польщі дозволили пошуково-ексгумаційні роботи на території України. Як, на твою думку, це рішення може вплинути на подібний дозвіл щодо українських місць пам'яті в Польщі?

– Треба уточнити, що йдеться про роботи лише в одному місці в Україні. Отже, це не загальний дозвіл. Залишається лише сподіватися, що будуть зрушення також в питанні пошукових робіт щодо українських поховань у Польщі. У серпні минулого року в Народному домі була зустріч з новопризначеним послом України. Я тоді запитав його, коли повернуться прізвища на таблицю на Монастирі. Посол відповів, що це відбудеться швидше, ніж ми можемо собі уявити. Ну, то чекаємо. А щодо політики взаємності – то або ми такі самі громадяни Польщі, як інші, або ні. Якщо будемо заручниками того, що відбувається в Україні, або, навпаки, польська меншина в Україні буде заручником того, що відбувається в Польщі, то це, здається, суперечить нормам конституцій обох країн. Проте наша діяльність спрямована не лише на далеке минуле. Нашу працю скеровано теж на новітню історію.

– А саме?

– Ми ведемо перемовини з митрополитом УГКЦ у Польщі про розміщення на стіні греко-католицького собору в Перемишлі дошки, присвяченій пам'яті Небесної сотні. Через рік буде 10-ліття її розстрілу. З останніх ініціатив, про які можу сказати, – це наше залучення в допомогу одній зі шкіл на Харківщині, що була повністю знищена. Члени нашої Спілки знайшли для школи обладнання та техніку. Ми теж дуже активно працюємо у сфері допомоги ЗСУ. Проте, звичайно, найбільше часу, зусиль та грошей присвячуємо місцям пам'яті, що пов'язані з подіями, з часу яких минули десятиліття. Працюємо зі справою увічнення в селі Березка біля Бірчі, де 11 квітня 1945 року польське підпілля вбило понад 160 цивільних українців. Сьогодні там на братській могилі в лісі немає жодної згадки про жертви. Також у лісі є поодинокі могили. Ми там замінили дерев'яний хрест на металевий. Двічі теж зверталися до ґміни Бірча, щоб встановити хоча б кордони цього колишнього греко-католицького цвинтаря, поставити якусь огорожу. Але справа зупинилася. Побачимо, що буде далі.

eprasa.pl 84556c271b

– Ти є теж членом проєкту «Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі». Діяльність Спілки та цього проєкту не перетинаються?

– Ми, як Спілка, теж думали укласти архів місць увічнення пам'яті УНР у Польщі, але Український інститут національної пам'яті нас випередив. Що не говори, але кадрові, концептуальні, технічні та фінансові можливості набагато більші в УІНП, ніж у нашої громадської організації. Добре, що проєкт «Живі в нашій пам'яті» з'явився, бо була прогалина, коли йшлося про увічнення петлюрівців. Взагалі колись, коли я був слухачем Гельсінської школи прав людини, покійний уже голова Гельсінського фонду Марек Новіцький говорив, що пересічний норвежець входить до 20 громадських організацій. Наявність великої кількості організації, до яких може належати людина, створює ефект «сплетеного коріння трави». Коли травина одна, її легко вирвати. Зовсім по-іншому, коли трава сплетена. Саме таку роль виконують громадські організації. Тут наша робота щодо національної пам'яті має бути подібною. Люди можуть бути в різних організаціях та бути причетними до схожих ініціатив. З цього сплетіння завжди якась користь і виникне.

– Скільки на сьогодні гуртків та членів нараховує Спілка?

– Гуртки, можна сказати, існують майже в кожному воєводстві. Найпотужніші ланки – це Підкарпатське воєводство, потім Вармінсько-Мазурське, Поморське, Любуське й також Варшава. За списками це приблизно 140 людей. Ми два рази на рік висилаємо нашим учасникам святкові вітання, де повідомляємо про наші плани. На жаль, не було такого випадку, щоб якийсь лист не повернувся з позначкою, що отримувач помер або змінив місце проживання. Природнім шляхом кількість наших членів зменшується. Викликом є те, щоб залучити молодше покоління.

– Саме через історію сприймають меншину в Польщі молоді українці з України. Думаєш, що історична пам'ять їх привабить?

– Теж таке помічаю. Навіть люди середнього віку кажуть нам: «Якщо ви будете займатися тільки покладанням квітів до могил, не хочу до вас приєднуватися». Маємо концепції та пропозиції, щоб розширити сферу нашої діяльності. Також хочемо відкрити свій ютуб-канал, де в доступній науково-популярній формі покажемо місця пам'яті Польщі. Ми хочемо зробити це так, щоб привабити, зокрема, українців, які приїхали до Польщі за останній рік. Напевно серед них є особи, яким історія близька та цікава. А чому ми взагалі працюємо з питанням увічнень? Бо існують постійні чвари та міжусобиці між владою й, скажімо, українськими організаціями щодо гідного вшанування українців, які загинули зі зброєю в руках або стали жертвами комуністичного режиму чи польського підпілля. Колишній секретар Ради охорони пам'яті боротьби й мучеництва Анджей Кунерт сказав колись, що в Польщі кожен має право на своє ім'я, прізвище та хрест на місці вічного спочинку. А чи це нормально, що вже понад 30 років справу українських пам'ятників не врегульовано? Звісно, що ні! Сподіваюся: в ситуації сучасних українсько-польських відносин урешті процедури буде розроблено. Бо що з того, що ми хочемо розмовляти з самоврядуванням Бірчі про обгородження кладовища в Березці, а у відповідь чуємо: навіщо це робити, якщо цвинтар ніколи не мав огорожі. Такого рівня є зараз спілкування.

– Наскільки організація відома в Україні?

– Напевно візит голови УІНП у червні 2021 року до Перемишля був нашим успіхом. Приїзд до нас представника України на рівні міністра на три дні навіть для нас був несподіваним. Крім цього, співпрацюємо з Львівською обласною адміністрацією й Святославом Шереметою, який очолює Державну міжвідомчу комісію в справах увічнення пам'яті жертв війни та політичних репресій. Також з різними земляцтвами: Надсянням, Любачівщиною та іншими. Років п'ять тому на Полтавщині в рідному селі Миколи Савченка (псевдонім «Байда»), який протягом певного часу очолював курінь УПА на Перемищині, ми встановили йому пам'ятну дошку. Її розміщено в школі. Отже, там, у Гадяцькому районі, теж про нас знають. Але фактом є теж, що ми майже не існуємо в інформаційному просторі, бо просто є нішевою організацією.

– Перед тобою три роки головування організацією. Які плани на цю каденцію?

– Ми напевно не відмовимося від прибирання кладовищ. Місця пам'яті, такі як Пикуличі, Малковичі, Пискоровичі й інші, вистачить відвідати раз на рік, покосити.

5.

eprasa.pl 84556c271b

На Помор'ї відбудеться перша презентація книжки про українців з Польщі

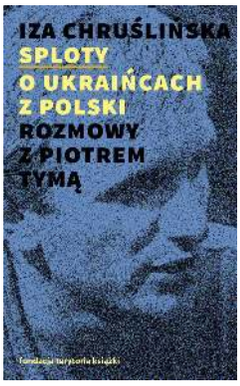

24 лютого о 17:00 в Європейському центрі солідарності (Europejskie Centrum Solidarności) в Ґданську відбудеться перша презентація нової книги «Сплетення. Розмови про українців з Польщі з Петром Тимою». Наступного дня подібну зустріч і презентацію заплановано в місті Битів.

Книга є результатом 26-річної тісної співпраці авторки з громадою українців у Польщі, ОУП та участі в польсько-українському діалозі. Книга розмов «Сплетення» – це смілива спроба показати хто такі українці в Польщі, які чинники та процеси впливали й впливають на них, а також намагання польки Ізи Хруслінської поглянути на цю спільноту з іншої перспективи, ніж є провідною в Польщі, на її історію та право на власну історичну пам'ять.

Співрозмовники порушують теж тему відносин з поляками, польсько-українського конфлікту 1939-47 років, внеску українців у розбудову демократичної Польщі. У розмові з'являються два важливі й актуальні питання: що таке Україна для українців з Польщі, польських громадян, який вплив мала і має українська історія та культура на формування національної ідентичності громади українців у цій країні. Другою провідною темою є висвітлення проблем українсько-єврейських відносин, співпраці між українською та єврейською громадами Польщі. Цю проблематику Іза Хруслінська та Петро Тима раніше розвинули у своїх спільних книгах «Багато облич України» (Варшава, 2005) та «Діалоги порозуміння. Українсько-єврейські взаємини» (Київ, 2011).

Майстер-класи з професійними тренерами в Перемишлі

24-25 лютого в Народному домі в Перемишлі відбудуться майстер-класи, що їх підготували фахівці 24-ї Тренінгової школи Об'єднання тренерів неурядових організацій STOP. Це безкоштовний освітній захід для жителів Перемишля та околиць. Організатори створили сім тематичних тренінгів, серед яких: проєктне планування, використання міського та сільського простору в плануванні інтеграційних заходів та тренінги про те, як не виснажитися в гуманітарній діяльності.

Форму заявки разом з детальним описом семінарів можна знайти на сайті AssociationStop.pl.

Збір малюнків до річниці повномасштабної атаки росії проти України

Центр допомоги мігрантам та біженцям Карітас Краківської архієпархії збирає малюнки на тему «Як я бачу війну в Україні».

Роботи потрібно принести або надіслати до 20 лютого за адресою: ul. M. Ossowskiego 5 у Кракові. Відскановані версії малюнків відправляйте на електронну пошту: cpmiu@krakowcaritas.pl.

24 лютого, до річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну, в Центрі Івана Павла II (Centrum Jana Pawła II, ul. Totus Tuus 34) буде організовано виставку дитячих робіт.

Володимир Зеленський отримав звання «Людина року» за версією тижневика «Wprost»

31 січня видання «Wprost» укотре оголосило переможців нагороди «Людина року». Цього разу її отримало кілька осіб, які мають найбільший вплив на польську економічну, соціальну та політичну реальність. Серед лауреатів є і Володимир Зеленський.

«2022 рік був особливим. російське вторгнення в Україну призвело до того, що Польща й уся Європа опинились у найважчому моменті своєї новітньої історії. Безпека нашої країни стала першочерговою метою. Тому премія „Людина року" цьогоріч має трьох переможців, які зробили найбільший внесок у покращення безпеки в нашому регіоні», – пише видання.

Нагородивши президента України, «Wprost» вирішило символічно підкреслити героїзм і витривалість українського народу. «За боротьбу від імені цивілізованого світу за вільну Європу. За велику віру, коли в інших її не було. За стійкість, коли пророкували поразку. За надію, коли сумнівалися. І насамперед за перемогу України, яка просто повинна настати», – так у виданні пояснили нагородження президента України.

Разом з Володимиром Зеленським звання «Людина року» отримали міністр національної оборони Польщі Маріуш Блащак та держсекретар США Ентоні Блінкен.

Цього року також було вручено дві Спеціальні гала-нагороди. Одну з них отримала Ольга Стефанішина – віцепрем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України.

За останні три десятиліття серед лауреатів нагороди «Людина року» за версією «Wprost» були Лех Валенса, Александер Кваснєвський, Єжи Бузек, Віслава Шимборська, Ґюнтер Фергойґен, Віктор Ющенко, Ярослав Качинський, Дональд Туск, капітан збірної Польщі з футболу Роберт Левандовський.

Українського професора нагороджено державною відзнакою Польщі

Професора Юрія Макара нагороджено Кавалерським хрестом ордена «За заслуги» Республіки Польща. Рішення щодо цього за підписом польського президента Анджея Дуди опубліковано в офіційному журналі Польщі «Монітор польський» 23 січня. Українського науковця відзначено за видатні заслуги в розвитку польсько-української наукової співпраці та навчальній роботі.

Юрій Макар – український історик, заслужений діяч науки й техніки України, почесний професор Чернівецького та Волинського університетів. Слід згадати, що Юрій Макар народився на Холмщині в селі Новосілки Томашівського повіту. Навесні 1945 року, коли він мав десять років, його родину було депортовано до УРСР. Три роки тому він брав участь у II Міжнародній науковій конференції, що відбувалася в Перемишлі.

Презентація книги Забужко в Кракові

10 лютого о 18:00 в Палаці Потоцьких у Кракові відбудеться презентація нової книги Оксани Забужко «Найдовша подорож». Зустріч відбудеться за участі авторки.

eprasa.pl 84556c271b

У своєму новому есеї, написаному для західної публіки, українська письменниця розглядає витоки сьогоднішньої російсько-української війни у двох часових вимірах – тридцятилітньому і трьохсотлітньому, перемежовуючи їх власними спогадами про те, як необлічима сума людських воль здатна змінити хід історії. У польському перекладі книга вийшла друком у січні 2023 року.

Зустріч з Оксаною Забужко проведе польський журналіст та письменник Міхал Ольшевський. Під час заходу фонд Zustricz збиратиме пожертви на підтримку України. Подія відбудеться за адресою: Палац Потоцьких, Rynek Główny 20.

Качинський переказав 50 тисяч злотих на українську армію

Голова правлячої партії Польщі Ярослав Качинський переказав на рахунок Збройних сил України 50 тисяч злотих. У такий спосіб політик вирішив давній судовий спір з колишнім міністром закордонних справ Радославом Сікорським.

Ідеться про справу ще 2016 року. Тоді в одному з інтерв'ю голова партії «Право і Справедливість» Ярослав Качинський, коментуючи події Смоленської катастрофи (авіакатастрофа 10 квітня 2010 року під Смоленськом, в якій загинули тодішній президент Польщі Лех Качинський, низка високопосадовців країни, громадських діячів та представників духовенства – всього 96 осіб – прим. ред.), заявив, що попередній уряд під час розслідування справи діяв на руку росії. Тодішнього міністра закордонних справ Радослава Сікорського Качинський звинуватив у дипломатичній зраді – одному з кримінальних злочинів проти РП. У відповідь на звинувачення Радослав Сікорський подав у суд на політика, вимагаючи в нього вибачень. У грудні 2022 року адвокат Сікорського заявив, що суд наказав Ярославу Качинському сплатити 708 тисяч злотих для покриття витрат публікації вибачень. Пізніше той же адвокат визнав, що рішення про сплату грошей суд ухвалив незаконно.

Сам Радослав Сікорський помилкове рішення суду прокоментував так: «Я вважаю, що покарання за наклеп мають бути суворими, але не нищівними». У своєму твіттері він додав: «Я запропонував Качинському розв'язати це питання, пожертвувавши 50 тисяч злотих на Збройні сили України».

31 січня Ярослав Качинський здійснив очікуваний платіж, тим самим завершивши суперечку. Чек про переказ опублікували в мережі. «Я приймаю вибачення Ярослава Качинського за те, що він назвав мене „дипломатичним зрадником", у вигляді переказу на Збройні сили України, які борються за захист усієї Європи. Я радий, що ми знайшли патріотичне рішення», – написав у себе в твіттері Радослав Сікорський.

Польський журнал присвятив випуск українській джазовій сцені

Редакція журналу «Jazz Forum», найстарішого польського журналу про джазову музику, на знак солідарності з українськими музикантами запланувала публікацію окремого номеру, присвяченого українському джазу. Випуск з'явився наприкінці січня 2023 року.

У журналі можна знайти статтю Олексія Когана, джазового промоутера й артдиректора «Leopolis Jazz Fest» у Львові, присвячену історії джазу в Україні. В окремому тексті йдеться про один з ключових джазових навчальних закладів України – Київську муніципальну академію музики ім. Р. М. Глієра. Низку текстів присвячено джазовим середовищам Києва та Львова.

У свою чергу Мар'яна Бондаренко, менеджерка музичних програм Українського інституту, в журналі розповідає про джаз в Україні під час війни. На його сторінках також опубліковано матеріали виставки «Українські джазмени на війні».

На обкладинці журналу – український гурт «Kinva». Гурт у складі українців Анастасії Литвинюк, Ігоря Гнидина та Романа Хранюка утворився в Польщі вже після початку повномасштабного нападу росії на Україну.

У журналі розміщено також рецензії на 11 українських альбомів, які вийшли протягом останніх трьох років.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Продовження з 2-3 сторінок

Там уже стоять пам'ятники. Однак на місцях масових поховань, що розташовані десь у лісах, немає жодної інформації як для туристів, так і для тих, хто приходить до лісу просто по гриби. Можливо, справу таких безіменних могил урешті-решт буде розв'язано й завершено. І не треба буде чекати на кінець війни в Україні.

– Чи вважаєш, що зараз відбудеться перезавантаження в українсько-польських відносинах, зокрема, у питанні історичної пам'яті?

– Ставлюся до цього зі скепсисом. Крім влади центральної, є влада на місцях. В Україні процес децентралізації не так налагоджено, як у Польщі. Усе ще буває, що хтось «згори» телефонує та говорить людям на місцях, що потрібно робити. З іншого боку, маємо приклад Старокостянтинова на Хмельниччині, де хотіли встановити дошку для десантників Армії Крайової (Cichociemni Spadochroniarze Armii Krajowej). Місцевий чиновник сказав, що немає проблеми, не питаючи в УІНП (так, як у Польщі). В ідеалі закони в цій сфері мали би бути настільки чіткі та зрозумілі, що вигляд і напис на місці увічнення погоджували б муніципальна влада та зацікавлені організації або приватні особи, а ІНП формально би це затверджував.

Вертаючись до питання нашої Спілки. Я переглянув велику кількість протоколів із засідань. Мушу віддати велику шану батькам-засновникам організації на чолі з Йосипом Мицою, бо вони зробили велику роботу щодо увічнень. І насамкінець – з нагоди 30-літнього ювілею у нас тепер новий прапор, на якому, крім нової, є стара назва Спілки та зображення Архангела Михаїла з іконостасу в церкві с. Дальова на Лемківщині.

– Попередній голова організації, який був теж з Перемишля, мав проблеми через те, в якій організації головує. Зокрема, було пошкоджено його машину. Хтось її просто подряпав. У тебе були такі інциденти?

– Мене це не торкнулося, може, крім словесних образ. Але то було давно, до мого головування. Це «маргінес». І маю надію, що так і лишиться. ●

eprasa.pl 84556c271b

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Корупція – це другий фронт

Фото з сайту Офісу президента

Було б наївно думати, що під час війни корупція зникне сама по собі. На жаль, коли українські воїни ціною свого життя захищають країну від агресії росії на фронті, спритні ділки в тилах роблять свої справи.

Відповідно до Індексу сприйняття корупції за 2022 рік, опублікованого Transparency International наприкінці січня, Україна отримала 33 бали зі 100 можливих. Таким чином, порівняно з минулим роком результат покращився на один бал. Сьогодні Україна посідає 116 місце серед 180 країн. Результат не надто вражає, враховуючи, що росію відділяє від України лише 5 пунктів. Для порівняння, Польща отримала 55 балів.

Однак події останніх тижнів говорять українцям значно більше, ніж рейтинги Transparency International. Саме з кінця січня можна спостерігати за «валом» корупційних справ, якими займаються слідчі. Як виявилося, війна аж ніяк не зупинила жадібність деяких чиновників.

Красти під час війни

«Сьогодні Кабмін України звільнив з посади заступника міністра, який був викритий співробітниками НАБУ. У правоохоронців є всі можливості, щоб провести розслідування і направити це провадження до суду. І я хочу, щоб це було нашим сигналом усім, чиї дії або поведінка порушують принцип справедливості. Звичайно, зараз основна увага – питання оборони, зовнішньої політики, війни. Але це не означає, що я не бачу і не чую, що говорять у суспільстві на різних рівнях – як на центральному, так і в регіонах. І цей тиждень буде часом відповідних рішень. Ці рішення вже підготовлені. Не хочу зараз анонсувати їх, але все це буде справедливо», – пообіцяв Володимир Зеленський у своєму вечірньому зверненні 22 січня.

Що викликало таку реакцію президента? Днем раніше НАБУ затримало заступника міністра розвитку громад, територій та інфраструктури Василя Лозинського. Йому інкримінують отримання хабаря в розмірі 400 тисяч доларів при закупівлі генераторів. Влітку Кабмін виділив 1,68 млрд грн. на закупівлю обладнання і техніки, зокрема й на закупівлю генераторів. Цим скористалась група людей разом з віцеміністром, підписавши угоди на покупку за завищеними цінами. У слідстві по цій справі від вересня 2022 року було задіяно 150 співробітників НАБУ.

Яйця для армії за завищеними цінами

21 січня побачила світ і ще одна справа, оприлюднена виданням «Дзеркало тижня». Йдеться про матеріал засновника антикорупційного проекту «Наші гроші» Юрія Ніколова. Автор, спираючись на документи, отримані від міністерства, заявив, що Міноборони закуповує продукти для армії за завищеними цінами. У статті зроблено просте порівняння цін з таблиці, отриманої від міністерства, з цінами супермаркету «Сільпо» в Києві.

До прикладу, ціна на яйця. У договорі між міністерством і фірмою «Актив-компані» вказана ціна 17 гривень, тоді як у магазинах їх можна купити по 7 гривень за штуку. За кілограм картоплі міністерство має платити 22 грн., тоді як у супермаркетах її можна купити за 8-9 грн.

Міністр оборони Олексій Резніков категорично заявив, що «міністерство ніколи не купувало і не планує купувати яйця за 17 гривень». На його думку, у наданих компанією документах сталася технічна помилка. «Актив-компані» мала вказати ціну 170 гривень за кілограм, але нуль загубився і так з'явилися згадані 17 грн., а 10 штук яєць – це власне близько півкілограма, тож реальна ціна яєць становить від 85 гривень за десять штук. Йдеться про комплексні послуги, тобто у вартість входить і транспортування продуктів, в тому числі на передову. Резніков також додав, що цю помилку в документах виправили у грудні.

Однак автора публікації пояснення міністра не переконали і Ніколов підкреслив, що інші завищені ціни важко назвати «технічною помилкою».

Захистити міністерство перед дискредитацією

Міністр Резніков назвав вищенаведені звинувачення спробою дискредитувати міністерство, яка може нашкодити поставкам зброї від західних партнерів. Тому в Міноборони вважають, що звільнення заступника міністра В'ячеслава Шаповалова, що відповідав за закупівлі, допоможе зберегти довіру суспільства та міжнародних партнерів до Міноборони й «забезпечить об'єктивність у ході додаткових роз'яснень і можливих розслідувань».

Фото з фейсбуку

У зв'язку з публікацією в медіа Олексія Резнікова викликали до парламенту, де на засіданні Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки він озвучив власну версію. У зустрічі взяли участь представники Національного антикорупційного бюро (НАБУ), Державного бюро розслідувань (ДБР) та Спеціальної антикорупційної прокуратури (САП). Комітет закликав провести ретельне розслідування цього питання і вирішив ініціювати ухвалення Закону про часткове оприлюднен-

eprasa.pl 84556c271b

ня інформації про закупівлі під час воєнного стану. Це допоможе збільшити прозорість підписаних контрактів.

НАБУ також повідомило, що спільно із САП розпочато слідство у справі можливих зловживань в Міноборони щодо покупок за завищеними цінами у період до публікації Ніколова. Своєю чергою ДБР в середині січня повідомило, що йому вдалося розкрити схему розкрадання продуктів, призначених армії.

«В'ячеслав Шаповалов, який відповідав за тилове забезпечення ЗСУ, попросив звільнити його, щоб не створювати загрози для стабільного забезпечення Збройних сил України внаслідок кампанії звинувачень, пов'язаних з закупкою послуг харчування. Міністр оборони підтримав прохання Шаповалова щодо його звільнення з посади заступника», – поінформувало Міноборони в офіційному повідомленні 24 січня.

Водночас у міністерстві підкреслили, що Шаповалов працював «із максимальною відповідальністю» і провів низку реформ, зокрема демонополізацію харчування для армії. Однак звинувачення у корупції в цій сфері призвели до скандалу та звільнення заступника міністра.

2 лютого 2023 року суд за клопотанням ДБР вирішив арештувати колишнього віцеміністра з можливістю внесення застави у сумі аж 402 мільйони 600 тисяч гривень.

На думку слідчих, Шаповалов лобіював укладення договорів на загальну суму понад 1 млрд грн. Проте це не кінець історії, оскільки 3 лютого Офіс генерального прокурора України повідомив, що на змові викрили теж радника колишнього заступника міністра оборони, його підозрюють у заволодінні 1,7 млрд гривень, які мали піти на закупку товарів для військових.

Енергетика теж на прицілі слідчих

У своєму зверненні 22 січня Зеленський пообіцяв, що влада детально розслідуватиме кожен випадок, згадавши також й енергетику.

Трьома днями раніше, 19 січня, НАБУ і САП оголосили про підозру екс-главі НАК «Нафтогаз України» Андрію Коболєву у «розкраданні» 229 мільйонів премій, виплачених йому кілька років тому. Ці гроші – нагорода за перемогу у судовому процесі з «Газпромом», який проходив в арбітражному суді у Стокгольмі в 2018 році. Суд зобов'язав «Газпром» виплатити «Нафтогазові» понад 4,7 мільярда доларів за невиконання зобов'язань за контрактом на транспортування газу територією України, починаючи від 2009 року. Наглядова рада вирішила виплатити керівництву 1% із присудженої суми, тобто 46,3 млн доларів. Лише Коболєв отримав суму еквівалентну майже 9,5 млн. доларів. Свого часу це викликало багато суперечок. Тепер у НАБУ стверджують, що ця сума значно перевищувала встановлений законодавством розмір подібних премій.

Також 2 лютого Служба безпеки України та Бюро економічної безпеки провели обшуки у будинку олігарха Ігоря Коломойського. Йдеться про справу привласнення 40 мільярдів гривень колишнім менеджментом нафтовидобувної компанії «Укрнафта» та нафтопереробного підприємства «Укртатнафта».

У випадку «Укрнафти» 42% акцій ще нещодавно належали фірмам, пов'язаним з Коломойським та його бізнес-партнером Генадієм Боголюбовим. В «Укртатнафті» обидва бізнесмени контролювали 60% бізнесу.

У листопаді минулого року було повідомлено, що обидві фірми повернуті у державну власність. Водночас СБУ спільно з Бюро економічної безпеки відкрило слідство, вони перевіряють «інформацію про багатомільйонні ухилення менеджментом компанії від сплати обов'язкового акцизного збору за 2022 рік» та «можливі порушення для збільшення прибутку під час виготовлення пального».

Наразі невідомо, чим завершиться слідство в обох справах для Коболєва та Коломойського.

«Активні посадки» вже навесні

«Корупція під час війни – це мародерство! Нагадуватимемо про це щоразу! Жодні посади не дозволять уникнути відповідальності», – написав генпрокурор України 1 лютого на своїй фейсбук-сторінці.

Того ж дня директор Держбюро розслідувань Олексій Сухачов повідомив, що обшуки та вручення підозр чиновникам і колишнім посадовцям – це лише початок і буде ще чимало цікавих матеріалів.

«Мабуть, цієї весни точно саджати будемо активно. Не виходить по-людськи, буде за законами воєнного часу», – написав ще 23 січня у Телеграмі керівник пропрезидентської фракції «Слуга народу» Давид Арахамія.

Депутат добавив, що «деякі люди втратили розум і мародерять без страху і докорів совісті».

Лозунг «посадки навесні» команда Зеленського вже використовувала під час виборчої кампанії 2019 року. «Весна покаже, хто і що вкрав», «Прийде весна – будемо саджати», – можна було прочитати тоді на бігбордах. Таким чином вибудовували візерунок Зеленського як президента, який прийшов з-поза системи і в підсумку пред'явить корупціонерам рахунок.

Показових рішень не вистачить

4 лютого СБУ заявила, що виявила схему розкрадання 90 мільйонів гривень Адміністрацією морських портів України. Звичайно, рішучим антикорупційним заходам можна лише аплодувати. Але в деяких українських коментаторів виникає питання, чи не було це звичайним шоу на камери.

Політолог Володимир Фесенко у колонці, опублікованій в «Українській правді», назвав це – «обшуки для мас-медіа». Так, це важливі справи, але, на його думку, потрібна системна антикорупційна політика. Оскільки боротися треба з тим, що роками проникало в українську державу на різних рівнях. А ефективна боротьба з корупцією означає, як підкреслює Фесенко, демонтаж корупційної системи, яка вибудовувалась роками.

З 2014 року влада обіцяє позбутись корупції. Для боротьби з цим злом було створено ряд спеціальних інституцій, чимало з них фактично ініціювали західні партнери, оскільки система чинила шалений опір. Минулого року Україна отримала статус кандидата у члени ЄС. Подальша інтеграція з Євросоюзом, а також підтримка з боку США залежать від прогресу у реформах та боротьбі з корупцією. Деякі коментатори навіть пов'язали теперішній раптовий антикорупційний шквал із самітом Україна-ЄС, який відбувся в Києві 3 лютого.

Звісно, було би неправдивим твердження, що в Україні нічого не змінилось. Позитивні зрушення дуже помітні, але до зламу корупційної системи ще далеко. І як показують останні випадки, навіть під час війни не можна зупинятися у боротьбі з корупцією. ●

eprasa.pl 84556c271b

Анна ВІННИЦЬКА

Співочий Кошалін

Вертепне дійство у виконані учасників хору «Майстерня пісні», святкове колядування дітей та молоді з колективів «Первоцвіт», «Інтонації» та «Мелодія», а також колядки в сучасному аранжуванні ансамблю «The Ukrainian Quintet». Завдяки цим колективам як українці, так і поляки міста Кошалін мали можливість відчути українське Різдво – артисти виступили в греко-католицькій церкві, римо-католицькій катедрі та музичному клубі-ресторані «Piwnica pod gryfami».

Фото – Роман Білас

Ще кілька років тому в Кошаліні не було українських співочих гуртів: ні дитячих, ні для старших, а сьогодні вони стали помітним явищем у житті міста. Нині жоден український захід не обходиться без колективів, до яких причетна Вікторія Федотова – їхня керівниця. Хор «Майстерня пісні» та молодіжні ансамблі «Інтонації», «Мелодія» й новостворений «The Ukrainian Quintet» діють при товаристві «Майстерня», а дитячий гурт «Первоцвіт» – при Об'єднанні українців у Польщі.

– Усе почалося з товариства «Майстерня», де я познайомилася з чудовими людьми, які вірили та любили те саме, що я люблю, і ми просто знайшли одне одного. Коли я переїхала з України до Кошаліна, мені дуже хотілося щось робити та жити музикою, і членам товариства також цього хотілося, – розповідає сміючись Вікторія Федотова, що за професією є диригенткою.

Так у 2020 році при товаристві засновано хор «Майстерня пісні». Вікторія зізнається, що спочатку відмовлялася від диригування хором, бо це велика відповідальність, якої вона трохи боялася. Однак Дарія Антошко та Мирослав Сидор – голова та заступник товариства «Майстерня» – переконали її, що українська громада в Кошаліні цього потребує. Оскільки хор стрімко розвивався, товариство вирішило заснувати також дитячі колективи. Повстали хор «Первоцвіт» та гурти «Інтонації» і «Мелодія» – у першому колективі співають наймолодші діти, а в останньому – підлітки. Дівчинка Олександра вже

Фото – Томаш Маєвський

eprasa.pl 84556c271b

перейшла з «Первоцвіту» до «Інтонації», а гурт «Мелодія» створено зі старших діток «Інтонації». Отже, відбулося перше коло переходу на вищий співочий рівень.

Гурти захоплюють слухачів своїм виконанням та бажанням співати – кожен виступ відбувався в заповнених залах. У хорі та дитячих колективах беруть участь українці як з Польщі, так і з України.

– Основу хору «Майстерня пісні» становить приблизно 30 осіб, але нині особливо відчувається велика ротація членів хору, тому що хтось приїжджає на деякий час до Кошаліна, й ми намагаємося відкривати свої обійми саме для цих людей. Вони сьогодні потребують підтримки та місця, де зможуть почуватися комфортно. Таким місцем є наш хор, – зазначає Вікторія Федотова. Диригентка дуже пишається хором, який усього за два роки існування так покращив рівень виконання, що зараз звучить дуже професійно, і тому не має проблем з поповненням новими хористами. Треба зазначити, що його членами здебільшого є люди без музичної освіти.

– Кожен артист хору провів колосальну роботу, я бачу їхнє зростання: як колективу, так і кожної особи зокрема. Це справді заслуговує на оплески. Якщо я вчилася музики з дитинства, то більшість хористів – лише зараз зі мною, – каже Вікторія. І справді, глядачі за кожним разом нагороджували вертепників гучними оплесками.

Не меншу радість глядачі отримали, слухаючи дитячі колективи. Гурт «Первоцвіт» нараховує близько 25 малят. Диригентка зізнається, що на репетиції часом важко зібрати таку кількість дітей. Однак на концертах завжди присутні всі, й кожна дитина, як і батьки, отримує величезне задоволення.

– Пам'ятаю їх ще такими маленькими кнопочками: дехто не вмів добре говорити, лише були перші спроби співу. А сьогодні вони виходять на сцену, співають слова, максимально включають свій артистизм і слідкують за жестами диригента, – пишається дітьми Вікторія. Вона намагається з наймолодших років вчити їх нот, аби вміли не лише співати, але також розуміли те, що співають. Це комплексна робота, з якою діти справляються дуже добре, й тому кожен їхній виступ супроводжується гарячими оплесками. Це неймовірний заряд емоцій та позитиву, який більше ніде не отримаєш.

Нині пісня згуртовує всіх українців, котрі живуть у Кошаліні: українську громаду, мігрантів та біженців, які є членами всіх співочих гуртів. Деякі з них значно підсилили саме біженці, для яких це також психологічна допомога, оскільки тут вони знаходять нових друзів. Коли почалася війна й до Кошаліна почали приїжджати втікачі, члени «Майстерні» відразу наголосили, що колективи відкриті також і для них. Як підсумок, на сьогодні в «Інтонації» чи не половина учасників – це діти біженців, що приїхали нещодавно, а в «Мелодії» співають дві дівчинки з України – Софійка та Олександра, які помітно підсилюють колектив. Те саме відбувається в «Первоцвіті» та хорі «Майстерня пісні», тому сьогодні важко уявити собі співочі гурти одне без одного.

Останнім виник «The Ukrainian Quintet».

– У певний момент я зрозуміла, що в моєму хорі побільшало професійних музикантів, зокрема скрипалів, чи загалом людей, які мають музичну освіту. І тоді я подумала, що треба щось з цим робити, не втратити шанс. І так виникла ідея створити в Кошаліні вокально-інструментальний колектив, – розповідає Вікторія. Вона зізнається, що гурт і надалі перебуває в пошуку власного репертуару. Однак концерт колядок у сучасному аранжуванні в музичному клубі-ресторані «Piwnica pod gryfami» приніс усвідомлення того, що вони хочуть виступати разом. Цей концерт був першим їхнім виступом у такому складі й одразу зібрав численну публіку: людей прийшло стільки, що всі місця за столиками були зайняті. Важко було навіть знайти місце, щоб стати.

– Я вдячна всім нашим слухачам і кожному українцеві окремо, які, відвідуючи концерти, підтримують нас. Як діти, так і старші учасники колективів, ми справді відчуваємо велику підтримку в тому, що робимо, а це надихає й стимулює до нових починів, – каже Вікторія.

Під час концертів також відбувався збір ліхтариків для дітей в Україні в межах акції «Свята без тата», яку організував фонд Uniters. «Усі діти бояться темряви, тому хочемо подарувати кожній дитині в Україні маленький ліхтарик, який завжди буде з нею як символ світла від світу. Темні укриття, відсутність електрики вдома, школі, дитсадках через бомбардування, темні коридори, неосвітлені вулиці та під'їзди... – це тепер реальність українських дітей», – йдеться на офіційній сторінці фонду. Тому збірка 4,5 мільйонів ліхтариків триватиме доти, поки не буде зібрано потрібну кількість – саме стільки в Україні живе дітей. У Кошаліні акцію координує «Майстерня». ●

eprasa.pl 84556c271b

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

«Я потребувала відчути присутність святого»

У Круклянках 23–29 січня відбувся ІІ Єпархіальний курс іконописання, в якому взяло участь 15 молодих творців. Ділячись своїми враженнями, вони розповідають про мистецькі виклики, духовний стан і плани щодо створених ікон.

З молоддю працювала с. Олена Манькут, а курс уже вдруге відбувся під почесним патронатом владики Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадія Троханов-ського. За організаційні питання від початку ідеї створення курсів відповідає Іван Курій.

До Круклянок приїхала, зокрема, Вікторія Нога з Ґолдапа. Дівчина хоче навчитися писати ікони, краще малювати людей і просто познайомитися з цим місцем. Вікторію цікавить рідна культура, серед іншого, й історія ікони. Імпульс ішов від пароха, який під час душпастирського візиту побачив її праці та запропонував цей курс. Серед причин була ще одна не менш важлива.

– Мої батьки відзначають 25-ту річницю подружнього життя. Хочу подарувати їм саме ікону, – ділиться планами Вікторія. Вона підкреслює, що у творчій праці найскладніше зобразити тіні: «Мусиш розуміти, як і під яким кутом падає світло. Це важко». До приємних завдань вона зараховує підбір кольорів.

Серед учасників була також Юліана Поточна з Нового Двору-Ґданського.

– Після екскурсії з малими дітьми я була дуже втомлена від галасу та криків. Тоді батько розповів мені про курс, на якому буде тиша, спокій і можливість відпочити. Одразу вирішила – їду, – згадує Юліана. Вона лише починає писати ікони та бачить більш-менш однакову кількість складних і простих завдань. З великою ймовірністю її ікона потрапить на стіну кухні в рідній хаті.

eprasa.pl 84556c271b

– Тут ми перебуваємо всі разом найчастіше, отже, це насправді особливе місце, – підкреслює Юліана.

Чомусь юнаків серед учасників було менше. Їх гідно представляв, зокрема, Лукаш Михалушко з Видмін. Він уже має досвід написання першої ікони, а тепер вирішив створити другу.

– Хочу її подарувати своїй тітці в нове помешкання, – говорить Лукаш, який підтверджує, що зображення тіней – це один з найбільших викликів.

Другий учасник Юліан Зєлінський з Ґіжицька розмірковує, що дівчата, мабуть, просто більше цікавляться такими творчими ініціативами. Під час першого свого курсу він був єдиним хлопцем, а цей курс у Круклянках відвідує втретє. Так само втретє пише ікону. Створення риз святих – це був виклик, з яким він вже справляється краще в міру набуття досвіду. Приязна атмосфера, в якій приємно творити, й можливість психічного та фізичного відпочинку – це привабило Юліана до Круклянок і цим він заохочував би інших до участі в курсах.

– Ікона або залишиться в моїй хаті, або подарую її бабусі, – говорить Юліан.

Ґіжичанка Олександра Кутен уже має одну свою ікону, а тепер вирішила написати другу. Створити фон ікони, за словами дівчини, відносно просте завдання, а от вже голова постаті вимагає більшого зосередження й праці.

– Я вирішила, що ікона буде додатковим подарунком з нагоди нещодавнього Дня бабусі та дідуся, – відповідає дівчина.

Ще одна учасниця Адріана Біник з Видмін рік тому написала свою першу ікону, на якій був зображений Ісус Христос. Зараз працює вже над третьою, а в курсі бере участь тому, що хоче розвивати свої здібності.

– Цю ікону залишу собі, бо попередні дві подарувала дідусям, – зазначає Адріана, для якої творчий виклик становлять ризи й обличчя святих.

Своїми враженнями поділилася також Анастасія Костецька, яка приїхала з України та зараз живе в Бартошицях, а навчається в українській школі в Ґурові-Ілавецькому.

– Я потребувала відчути в собі присутність святого чи святої, наприклад, Марії, яку ми тут пишемо. Може, я її почую, може, вона прокладе мені шлях до того, що маю робити? – замислюється Анастасія. Викликом називає загальне моделювання ікони та погоджується з твердженням, що ікону «не ми пишемо, а Бог нашою рукою». Долю своєї праці дівчина ще не вирішила. Хотіла б віддати її до церкви, щоб перед нею молилися люди, зокрема її товариші, які мусили тікати від війни. Є теж ідея, щоб з такою ж метою залишити ікону для себе й близьких.

Сестра Олена Манькут дає важливі практичні й теоретичні поради молодим творцям. Вона наголошує на великій цінності ікони в східній літургійній традиції. Вірні поклоняються іконам, моляться перед ними, а окремі ставлять на певні свята.

– Ікона займає центральне місце в наших домівках та особистому житті. Важко уявити, щоб християни в хатах не мали ікони, – підкреслює с. Олена. За її словами, майстер-класи, як у Круклянках, не лише дозволяють пізнати процес написання, але викликають зацікавлення. Після курсу молодь шукає та читає, цікавиться періодом створення ікон чи розрізняє їхні види.

– Коли чую тут розмови молоді про ікону чи про те, яку наступну хочуть написати, це дуже надихає, – відзначає с. Олена. Цього року з огляду на війну вони зупинилися на іконі, яка була б пов'язана з Україною. Вибрали Корсунську Богородицю. Таку ікону 988 року, коли хрестився в Корсуні, привіз із Візантії св. Володимир. Сестра Олена зазначає, що дехто під час курсу самостійно починає й завершує свою працю, а іншим треба дещо допомогти.

За творчий комфорт учасників натомість відповідає Іван Курій, який від імені єпархії дбає про організаційні питання. Він пригадує, що курс відбувався 8 років у парафії Ольштина. З утворенням Ольштинсько-Ґданської єпархії такий же ранг отримав і курс. Також патронат надав владика Аркадій Трохановський. У 2023 році курс уперше вийшов за межі Ольштина.

– Ми спільно з владикою вирішили, що в такий спосіб хочемо більшій кількості молоді дати можливість познайомитися із чудовим мистецтвом писання ікон, – говорить пан Іван. Планують, що наступний курс відбудеться в західному регіоні єпархії, в околицях Ельблонґа, Ґданська й Члухова. Як зауважує представник організаторів, ця ініціатива має на меті не лише духовно зміцнити молодих українців.

– Знаю, що учасники, які познайомилися на курсах, потім роками підтримують зв'язок, зокрема, створюючи в фейсбуці групи для спілкування, – підсумовує Іван Курій.

Написані в межах курсу ікони було освячено на літургії в церкві св. Йосафата в Круклянках, а учасники отримали сертифікати. ●

eprasa.pl 84556c271b

ІНТЕРВ'Ю

Аліна КУВАЛДІНА
Фото з архіву героїні статті

«У дитячих письменників вищий рівень відповідальності»

Катерина Єгорушкіна – письменниця, казкотерапевтка, сценаристка мультфільмів. Авторка 18 виданих книг для дітей і дорослих. Переклади її текстів побачили світ у Литві й Болгарії, а також готуються у Польщі, Великобританії, Швеції, Данії, Грузії, Румунії та інших країнах. У січні українка презентувала в Варшаві своє нове видання для дітей «Вимушені канікули», в котрому йдеться про життя дівчинки Віри після повномасштабного російського вторгнення. У чому особливість цієї книги та як краще говорити з дітьми про війну – читайте в нашій розмові з Катериною.

– Як виникла ідея книги «Вимушені канікули», чи важко було її писати?

– Напевно, як і більшість із нас, у перші дні повномасштабного вторгнення я займалася безпекою рідних. Та щойно з'явився простір для думання, я вирішила, що мушу якось долучитися до перемоги. Перебирала подумки, що мені вдається найліпше і дійшла висновку: це створення книжок для дітей на складні теми. Я вже мала успішний досвід «Скрині» (книжка для дітей про Голодомор), за нею розробили уроки. Написала також «Пічку» (про Корюківську трагедію під час Другої світової війни), вона готується до друку у видавництві «Портал». Оскільки я маю освіту літературознавиці і психологині, то чуюся більш-менш упевнено на перетині цих царин. Складнішим завданням було стабілізувати себе, поговорити зі своєю внутрішньою дитиною, наповнитися ресурсом, аби мій стан дозволяв працювати з цією темою.

Сам задум книжки про сучасну російсько-українську війну зародився в останні дні лютого, коли в моєї доні почалися вимушені канікули. Я спостерігала за нею та її друзями. Розмовляла, підтримувала, намагалася пояснити причини цієї війни. Власне, ті меседжі, які вважала важливими для своєї доньки, я і вклала у книжку.

«Мої вимушені канікули» написані у формі щоденника дівчинки Віри, яка переживає перші тижні повномасштабного вторгнення, опиняючись на лінії вогню. Родині доводиться жити в укритті, топити сніг, спати у шапках і рукавицях.

Особливість книжки в тому, що вона правдива і не травмуюча водночас. На кожен складний епізод у тексті є фрази-підтримки, терапевтичні метафори. Тому читач вірить героїні і водночас – підліковує власний травмуючий досвід, знаходить розуміння, підтримку і навіть сенси. Наприкінці книжки є ще й розділ заспокійливих вправ від психологині Світлани Ройз.

– Знаю, що книга зараз перекладається ще чотирма мовами. Розкажіть, будь ласка, що це за мови та чому «Вимушені канікули» актуальні також в країнах, де немає війни.

– Права на цю книжку придбали Швеція, Данія, Литва, Грузія. Також ведуться перемовини з кількома видавництвами з інших країн.

Наразі вже в друці литовське та грузинське видання, а наприкінці лютого матиму кілька презентацій у Вільнюсі в межах міжнародної книжкової виставки.

Героїня «Моїх вимушених канікул» Віра – це не просто українська дівчинка, яка бачить війну на власні очі. Це європейська дівчинка, яка має чудову сім'ю, затишний дім, грає в Леґо, «Майнкрафт», бавиться з лялькою Ельзою. Але одного дня звичний світ руйнується. Дім стає небезпечним, з Леґо можна побудувати хіба бункери в підвалі для кота й морської свинки, а у «Майнкрафті» – зцілювати Харків, Бучу, Ірпінь, Гостомель і відновлювати найбільший у світі літак «Мрія». Друзі теж на вимушених канікулах: у Польщі, Німеччині, Румунії…

Гадаю, такі книжки допомагають відчути досвід українських дітей і зрозуміти: ніхто не застрахований від агресії держави-терористки. Сьогодні ракети летять на Україну, а завтра – на Польщу чи Молдову (власне, ракети нещодавно вже дійсно прилітали на території цих держав). І єдине, що захищає інші європейські країни від російської агресії – це героїчний спротив українського народу.

– Розкажіть детальніше про казкотерапію у Ваших книгах. Чому «Вимушені канікули» можна назвати терапевтичною книгою? Що загалом робить казку терапевтичною?

– Історія про вимушені канікули – це не казка, на жаль. У казці ми зазвичай маємо трохи чарів, які допомагають фантастичним персонажам долати труднощі. Текст моєї

eprasa.pl 84556c271b

книжки сплетений із реальних досвідів моєї сім'ї, а також родин друзів і знайомих. Та ми знаємо, що в казкотерапії використовуються не лише казки, а й тексти інших жанрів. Тому ця книжка-щоденник може стати в пригоді казкотерапевтам. Окрім того, я розробила за нею терапевтичне заняття. Під час цього заняття діти можуть безпечно перепрожити досвід своїх вимушених канікул і трансформувати його за допомогою вправ та малюнка. Я проводила ці заняття із дітьми Донеччини, Київщини, а також переселенцями, які мешкають на заході України та в Польщі. За «Вимушеними канікулами» плануються терапевтичні заняття в Німеччині та кількох інших країнах.

До речі, у Польщі скоро вийде моя книжка «Історії хоробриків із Горішкових Плавнів». Одне з польських видавництв купило на неї права. Ця книжка вже мала два наклади в Україні, а також виходила литовською та болгарською мовами.

«Історії хоробриків» – це, власне, казкотерапія. Сім історій про звірят, кожне з яких мало страхи, долало їх і ставало хоробриком. Після оповідок є розділ «Совина порадня» із психологічними порадами окремо дітям і дорослим про те, як бути зі страхами, про що вони можуть нам розказати і чи завжди потрібно з ними боротися. Одна з історій – про білочок-переселенок, у яких загострилися інстинктивні страхи вогню й висоти після того, як вони змушені були тікати з рідного Горецька. За нею теж є методичка з терапевтичним заняттям. Разом із текстом самої історії її було опубліковано у польсько-українському часописі «Посестри».

– Як Ви вважаєте, чи є додаткова відповідальність на дитячих письменниках під час війни? Чи можна написати казку, яка навпаки – зашкодить дітям? Якщо так, то які це казки?

– У царині дитячої літератури загалом вищий рівень відповідальності. Бо ти не знаєш, у якому стані твій маленький читач і чи є поряд дорослі, які зможуть його підтримати. Не знаєш про характер травмуючих подій, які могла пережити ця дитина. Чи належить вона до гіперчутливих. Тому дитячий письменник чи письменниця мусять враховувати всі ці фактори, а також зважати на думку додаткової цільової аудиторії – батьків, учителів і загалом усіх дорослих, які купуватимуть книжку.

Зашкодити, звісно, можна. Наприклад, описуючи звірства, які вчиняли російські окупанти над українськими дітьми. Описуючи дитячі смерті і страждання. Або прибираючи з книжки будь-який натяк на надію. Звісно, автори можуть сказати, що ці звірства і страждання – правда, але для дітей ми мусимо дуже ретельно добирати слова до будь-якої правди і давати ті сенси, на які дитина може спертися. Тому у своїх книжках я намагаюся між рядків подбати про своїх читачів: і маленьких, і дорослих.

– Чи можете ви порадити, до яких казок, мультфільмів чи ігор зараз краще заохочувати дітей, а які навпаки – краще обмежити?

– Як із будь-якими порадами, тут все індивідуально: залежить від досвіду дитини, її віку, міри чутливості. Але в загальному я би радила бути обережними з темою смерті у мультиках, казках та іграх, а також із темами дому, раптових руйнувань, сирітства, втрат.

Наприклад, нещодавно ходили з донею в кіно на другу частину «Аватара». З одного боку, це історія про надзвичайно красивий світ. Але з іншого, це й історія про війну, агресію, втрату дитини під час битви з ворогом. Ми з донею обидві плакали, бо це дуже суголосне із тим, що зараз відбувається в Україні. Кілька днів обговорювали цей фільм. Я сумнівалася, чи правильно зробила, що взяла її на показ. Але разом із тим у фільмі є образи і слова, здатні підтримати під час проживання втрат (дому, близьких, звичного способу життя). Окрім того, там є дуже красива міфологія смерті: ніщо не зникає безслідно, душі повертаються до дерева, яке їх породило, і рідні завжди можуть із ними спілкуватися.

– Як загалом дорослим підтримувати дітей під час війни? Як ви підтримуєте власних дітей?

– У першу чергу варто подбати про власний ресурс. Знати, що нас заряджає: природа, спорт, друзі, читання… Давати собі моральне право на підзарядку, розуміючи, що це не забаганка, а реальна потреба й обов'язок кожної дорослої людини. Бо навіть наймудріші, але розряджені батьки не зможуть бути уважними й підтримати свою дитину. Це шлях до вигорання.

Далі – поговорити із собою про війну й знайти слова для самопідтримки. Подумати, які з цих слів можуть підтримати дитину. Можна скористатися порадами психологів, які вам відгукуються. Запросити книжку як посередника, як «точку включення» для розмови з дитиною. І звісно, обов'язково зважати на потреби дитини: як фізичні, так і емоційні. Якщо дитина не хоче говорити про війну, а хоче просто пообійматися чи пострибати на батуті – це ок. Зрештою, наше завдання як дорослих – дозволити дітям бути дітьми і зберегти хоча б часточку мирного життя.

Особисто я намагаюся дозувати інформацію про війну для дев'ятирічної доні і коли вона має запитання щодо почутого чи сильні емоції – говорити з нею, підтримувати. І з Даринкою, і з меншим сином Ромчиком стараюся дотримуватися вечірнього ритуалу читання книжок, приділяти кожній дитині якісний час, збільшувати тілесний контакт, обійми тощо. ●

eprasa.pl 84556c271b

Борис ЛЕМКІВСКИЙ
Фото Володислава Грабана

Щедрик, щедрик, щедрівочка…

Щедрий вечер, адже більше мож речы о старинній україньскій щедрівці. Наголовок підповідат, же не розходит ся о шыроко знаній, в котрій щедракы фурт ся радуют (*Добрий вечір тобі, пане господарю*). Сесу щедрівочку часто чуєме, зато, же охрещено єй давно тому. Додано до нєй новы слова, кінчыт ся закликом о трьох християньскых празниках.

Гнеска буде о іншій барз старій передхристияньскій пісні (може и старшій од вышше згаданой), о *Щедрику* в обробці Миколи Леонтовича. Текст нашол в *Збірничку найкращих українських пісень з нотами*, К. Поліщук и М. Остапович напечатали го в 1913 р. Слова старого *Щедрика* записано в селі Краснопіль Житомірского повіту Волиньской губерні (за царской росиі). Ключом до славы, яку здобыла сеса пісьня, сут не слова, а мелодия створена Леонтовичом, міг єй познати на Поділлю.

Велич *Щедрика* заперат ся, о чудо, лем в штырьох звуках, квартет фурт вертат и вертат. Постійне навертаня тых самых звуків справлят, же в душы слухаючых вливат ся спокійна и розкішна різдвяна радіст, нагадуюча о приході Спасителя, а з Ним новой весны и надіі на краще.

Щедрик в обробці Миколи Леонтовича першый раз выконал студентский хор Киівского університету імени Святого Володимира, а кєрувал ним великий Олександр Кошиць. На рукописі *Щедрика*, высланого до Києва до диригента студентского хору, написано ден: 18 серпня 1916 р., а премєру мал юж 22 грудня того самого рока. Адже зродил ся в час великой війны, в яку чловек першый раз вступил, зато названо єй сьвітовом.

Вызнання сьвітом *Щедрик* завдячат концертовому турне Україньской Республиканьской Капелі під керівництвом тогож самого знаменитого диригента Олександра Кошиця, котра з намащыня самого Семена Петлюры, головы УНР, стала ся амбасадором вільной Украіны. Петлюра дбал о то, жебы сьвіт довідал ся, же Украіна то не росия, же має свою, окрему культуру и традицию. В роках 1921-1924, адже товды, коли Україньска Народна Республика Петлюры юж не існувала, Капеля Кошиця концертувала в 41 великых европейскых містах, славлячы спадщыну Украіны. Пак трафила аджи до Ню-Йорку и выступила на сцені великой *Carnegie Hall.*

Мож повісти, же высланя хору Кошиця в закордонне турне было єдным з найбільшых осягнінь Семена Петлюры. Україньска пісьня очарувала сьвіт, а найбарже *Щедрик*, його слова зразу перекладено на англицку и французку мовы, мелодия зрозуміла єст каждому. *Щедрик* всядываль зразу здобывал великє узнаня и ставал ся популярным. На жаль, в радяньскій Украіні было о ним тихо…

Леонтович дал *Щедрикови* нове жытя, християньство го не переробило, так як то стало ся зо щедрівком *Добрий вечір тобі, пане господарю.* В *Щедрику* до гнеска жиє лем дохристияньска віра. В Різдво Христове ластівочка прецін не прилітує, а ягнятка родят ся в час іншого великого християньского свята. *Щедрик* найкращий амбасадор Украіны, міцно закарбувал ся в культурі латиньского сьвіта. Інспірувал неєного артисту, найбарже знаном його музычном перерібком стало ся створене Петром Вільговськым в 1936 р. *Carol of the Bells*. Сес американьский композитор о україньскым родоводі з Леонтовичового *Щедрика* взял лем мелодийну лінію и дописал новы слова, навязуючы до духа Різдва Христового. Кєд підете за понишшым мотузком, послухате гамерицкой *Коляды дзвонів* в выконаню молодых люди з Pentatonix: youtube.com/watch?v=WSUFzC6_fp8.

Церква в Чарній

Мож повісти, же завдякы Петлюрі и Кошицю україньска народна пісня в обробці М. Леонтовича стала відомом цілому християньскому світови, єст єдным з найпопулярнійшых музычных втілень духа Різдва Христового. Часто для підкресліня різдвяного настрою музычний мотив *Щедрика* выкорыстуваний єст в фільмах, звучыт аджи в реклямах (в телевізийній реклямі шампана з 70-х років XX столітя в выконаню французкого ансамблю *a cappella Swingle Singers*). *Щедрик* стал адже мірилом якости хору, під відеозаписом пілфіналу Битвы

eprasa.pl 84556c271b

Хорів з 29 грудня 2013 рока, в коментарях Іріна Рыбалко написала: *а я повім, же то річ барз тяжка и кто сам єй в хорі сполнял – знає як то єст, коли на дыханю од початку до кінця держиш тональніст и коли росслабляш диафрагму, маш єдну мысель: «Слава Богу! досьпівали.....» То юж на выступі, а часы проб? Стоячы, зато же сідячы - трудно втримати голосовий стрій кєд на четверть тона іхаш (…) а квінтетом сьпівати простійше и лекше ниж зобрати тівко голосів и справити жебы звучали як єден! Тото я вам як диригент хора бесідую* (youtube.com/watch?v=WGJZdD9OTMQ). *Щедрика* або його двоєрідну сестру (гамерицку *Коляду дзвонів*) сьпівают не лем хоры, каждого рока появляют ся його новы інструментальны або вокальны, або вокально-інструментальны выконаня. Спомну лем вокальний ансамбль «Liberty» Рівненського державного гуманітарного університету (youtube.com/watch?v=k2HUqgOOYH0) и о посьліднім моім ютюбовім одкрытю. Сут ним молоды Білорусы, по свому сьпіваючы *Коляду дзвонів* Петра Вільговського (youtube.com/watch?v=sZ_xxJVq9Qs). Пророчо принимам іхній выступ, віщат: *Слухай, звіняць,/ Званы звіняць!/ Пяюць удалеч,/ Сум гоняць прэч./ Прыйшло Раство (Різдво),/ Цуд прынясло./ Дзецям малым,/ Людзям сталым./ Дзінь-дон, дзінь-дон,/ Чароўны звон!/ Спеў пра Раство,/ Дум Хараство! (Дум про Христа Ріство)/ Зычым дабра/ Вам і сябрам! (другам)/ Шчасця ў дом!/ Разам спяём./ Званы звіняць,/ Гукі ляцяць/ Да вас, сябры,/ Ва ўсе двары./ Хопіць (Дост) сядзець,/ Давайце пець!/ Раство прыйшло,/ Мір прынясло!/ Свята, свята, свята, свята блізка!/ Свята, свята, свята, свята блізка!/ Тыя званы/ Здалёк чутны./ Свята ў нас,/ Радасці час!* Не переводжу на наше, бо думам, же вшытко мож зрозуміти.

На жаль, не вшыткы слухаючы *Щедрика* або його двоєрідньой сестричкы (*Коляды дзвонів*) знают, же захоплюют ся культуровым кодом старинной Руси-Украіны. Юж од 100 років мандрує по сьвіті и радує вшыткых, але не знам ківко зо слухаючых знає, же *Щедрик* и іншы пісьні, створены на його подобен, славлят украіньску культуру. Пані підполковник Крістіна Мур Уррутії, командир-диригент Оркєстры ВПС США в Європі о тім знає, два рокы тому єй «Сьпівучы Сєржанты» в Вашынґтоні, округ Колюмбія, засьпівали *Коляду дзвонів* на знак гамерицко-украіньской дружбы (мают 360 000 одслухів). Білорусы, котры 23 грудня 2022 рока мали свою премєру, а 25 грудня о годині 14:47 мали 18 174 одслухань, а ден пізнішше о 9:09 юж 22 260. Не лем християн коляды вводят в святочний настрій Різдва Христового, простота, радіст и спокій милы сут каждому. *Щедрик* не перестає щедро обдаровувати вшыткых и буде надыхати вшелеякым благом наступны поколіня. *Carol of the Bells* гамерицкого Pentatoniха має 180 мелийонів одслухів.

Щедрик єст великий, але гнешній чловек прагне, жебы Всемогучый Бог скоро справил, же зыстят ся слова щедрівочкы згаданой на початку:

А що перший празник **зішле тобі втіху**.
А що другий празник зішле тобі **щастя**.
А що третій празник зішле **всім нам долю**.
Зішле всім нам долю, **Україні волю**.

ІСТОРІЯ

Історичний календар

ЛЮТИЙ

Підготувала Олена ГУМЕНЮК
Фото з Вікіпедії

11 лютого 1900 р. у Харкові студенти на «Раді чотирьох» створили Революційну українську партію (РУП) – першу політичну партію на Наддніпрянській Україні. Серед чотирьох її засновників були Дмитро Антонович, Боніфатій Камінський, Левко Мацієвич і Михайло Русов. Поява цієї партії засвідчила перехід української інтелігенції від культурницької до політичної діяльності.

Микола Міхновський

Політичною платформою РУП стала брошура адвоката Миколи Міхновського (він не був членом РУП) «Самостійна Україна», 100 примірників якої надрукували у Львові. «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна, від Карпат аж по Кавказ», – йшлося у «Самостійній Україні». Це була промова Міхновського, виголошена на Шевченківському святі у Полтаві.

«У 1900 р. Русови жили в Полтаві, – писав у спогадах Дмитро Антонович. – Здійснюючи свою мрію, Михайло Русов 19 лютого за старим стилем у Полтаві, під фірмою „Семінарської громади" та за її активною участю зорганізував вечірку – Шевченківські роковини, на яку приїхали й ми з Харкова… Вечірка, як на свій нелегальний характер, була досить велелюдна – чоловік до 60. Між господарями-семінаристами були: Симон Петлюра, Сергій Андрієвський, брати Міхновські (Володимир і Олександр) – небожі Миколи Міхновського, Олександр Русов, Кость Мацієвич, Іван Липа».

РУП мала осередки (громади) у Києві, Харкові, Полтаві, Чернігові, Лубнах. Після І з'їзду партії, що відбувся 1902 р. в Києві, було утворено закордонний комітет у Львові. Рупівці активно розповсюджували нелегальну літературу серед людей. Навіть розкладали книжечки в копиці зі збіжжям. «Як снігом було засіяно їхніми (РУП) листками Україну. З вікон вагонів, пішки, на велосипедах, проїжджаючи сотні верстов на селянському возі, розвозили і розкидали насіння українські революціонери. Щось нове, незвичайне освітило давно приспану, відсунену від політичного життя країну… Селянин з великим зацікавленням взявся за кинуту йому літературу, його власною мужицькою мовою писану, – повідомляла газета «Іскра», що була рупором російських соціал-демократів.

16.

eprasa.pl 84556c271b

15 лютого 1930 р. розпочалися масові селянські протести проти колективізації в Україні. У 1930 р. Україна була охоплена селянськими протестами та повстаннями проти насильницької колективізації, розкуркулення та закриття церков. За даними ДПУ (Державного політичного управління), того року в Україні відбулось понад 4000 масових селянських протестних виступів. За підрахунками дослідників, у них взяло участь понад 1,2 млн. українців.

Загалом в Україні з 20 лютого по 20 квітня заворушеннями було охоплено понад 1900 сіл і містечок. У сотнях сіл була ліквідована радянська влада на кілька днів. Розмах селянських протестів, особливо у прикордонних округах України, у лютому-березні 1930 року змусив Йосипа Сталіна призупинити колективізацію на півроку.

Масові селянські виступи у прикордонних округах розпочалися з Плужанського району на Шепетівщині. Безпосереднім поштовхом до заворушень стало закриття церкви у районному центрі. У ніч з 14 на 15 лютого місцевий священник Аверкій Войко об'їхав навколишні села, закликаючи селян стати на захист церкви. 15 лютого у Плужному зібралося до 1500 селян з навколишніх сіл, переважно жінок, вимагаючи повернути ключі від церкви. Місцевий представник влади змушений був задовольнити цю вимогу. Того ж дня у церкві відправили Службу Божу та обрали нове правління церковної громади. Така перемога надихнула селян на подальші рішучі дії.

16 лютого 1918 р. Кубанська Законодавча Рада проголосила «Самостійну Кубанську Народну Республіку». Серед її засновників та керівників були Микола Рябовол та Лука Бич. Вони заявили про прагнення об'єднатися з Українською Народною Республікою на федеративних засадах. На заваді становленню Кубанської Народної Республіки стояла Добровольча Армія генерала Антона Денікіна. Незважаючи на союз про спільну боротьбу проти більшовиків, білогвардійці заарештували лідерів Кубані. Миколу Рябовола розстріляли, а членів делегації Республіки на Паризьку мирну конференцію (1919 –1920) оголосили поза законом.

19 лютого 1905 р. на Рівненщині народився Авенір Коломиєць (1905–1946), театральний режисер, поет, журналіст, художник та майстер з виготовлення бандур, якого ще називають «волинським Франком». Навчався у Волинській духовній семінарії. Від 1928 р. друкувався у «Літературно-науковому віснику» Дмитра Донцова. Наступного року у Варшаві став співзасновником літературного об'єднання «Танк». Далі продовжив навчання у Варшавському університеті на теологічному та філологічному факультетах, а згодом провчився три роки у Варшавському інституті театрального мистецтва. Під час Другої світової війни працював у газеті «Волинь». 1944-го вивезений до Німеччини, де після закінчення війни перебував у таборах для переміщених осіб.

23 лютого 1918 р. матроси-більшовики у Севастопольській в'язниці розстріляли Номана Челебіджихана, а його тіло кинули в море. Номан Челебіджихан – автор гімну кримськотатарського народу, один з організаторів першого Курултаю, голова уряду Кримської Народної Республіки, яка постала 1917 р. Він став першим муфтієм мусульман Криму, Литви, Польщі та Білорусі. «У Криму дружньо живуть різні національності, мов різні квіти і троянди в одному квітнику, – говорив Челебіджихан. – Ми хочемо з цих різних кольорів скласти букет і поставити його перед європейськими державами, і вимагати від них гарантій нейтральності і недоторканності до Кримського букету і самого Криму. Ми будемо працювати спільно на процвітання Криму. Ми закликаємо до цієї роботи всі національності незалежно від раси. Крим повинен стати нейтральною і антиімперіалістичною країною і зразковою державою». У січні 1918 р. більшовики захопили Кримський півострів, після чого тут почався «червоний терор». Номана Челебіджихана заарештували у Сімферополі, а потім доправили до Севастополя, де він був страчений.

25 лютого 1918 р. Мала Рада затвердила тризуб гербом УНР. Після проголошення Української Народної Республіки в листопаді 1917 р., гостро постало питання державних символів, зокрема герба. Центральна Рада створила спеціальну підготовчу комісію на чолі з Михайлом Грушевським, до складу якої увійшли історики, юристи, спеціалісти з геральдики і художники. Серед надісланих проектів – тризуб, козак із мушкетом, Архистратиг Михаїл, також пропонувалося на синьому тлі розмістити літеру «У» чи абревіатуру «УНР» або ж зірки за кількістю літер у слові «Україна» чи за кількістю українських земель. Михайло Грушевський запропонував проект великого герба – золотий плуг на синьому полі в оточенні гербів українських земель.

25 лютого в Коростені Мала Рада офіційно затвердила тризуб гербом УНР: «Гербом Української Народної Республіки приймається знак Київської Держави часів Володимира Святого». Тризуб – родовий знак Рюриковичів і широко відомий ще з часів князя Володимира Святославовича, відтак вибір герба мав підкреслити спадковість УНР від давньої Русі. Окрім того тризуб вже почав використовуватися на перших грошах УНР (на банкноті у 100 карбованців) і поштових марках. А 27 січня 1918 р. Мала Рада затвердила Тимчасовий закон про флот УНР, за яким на військово-морському прапорі мав бути розміщений «історичний золотий тризуб».

Закон містив лише опис герба, тож до 12 березня розробити зображення малого та великого герба доручили графікові й архітектору Василю Кричевському. Малий та великий герби були схвалені Малою Радою 22 березня. Герб являв собою тризуб, оточений вінком з оливкового листя як символ миролюбної політики нової держави.

Тризуб залишився у геральдичній традиції і після утворення Української Держави на чолі з Павлом Скоропадським. Пізніше його використовував Державний центр УНР на еміграції та різні політичні організації. 19 лютого 1992 р. Верховна Рада України затвердила тризуб як малий державний герб. ●

eprasa.pl 84556c271b

РЕЦЕНЗІЇ

Eugeniusz Misiło. Obóz «Jaworzno». Zbrodnia nieukarana. Ukraińcy i Polacy w Centralnym Obozie Pracy Jaworzno (1947 – 1949). Archiwum Ukraińskie, Jesionowo, 2022. – 1016 str.

Микола ДУПЛЯК

Книга про злочин без покарання

Продовження з попереднього номера

На практиці арешт українця та заслання до концтабору в 1947 році залежав тільки від волі командирів полків і дивізій. До табору найчастіше потрапляли «за співпрацю з УПА» або «за поміч УПА харчами».

Євген Місило змальовує жалюгідну картину життя в'язнів у концтаборі. Вони спали по двоє на триповерхових дерев'яних нарах, на голих дошках, в одязі, в якому туди потрапили. Під час дня не можна було сидіти або лежати. Голодні, спраглі, виснажені фізичними навантаженнями, побиттям на допитах і знущанням вартових та «капо», затиснуті на невеликому просторі, вони мусили весь час стояти у визначеному місці. Не могли також говорити, а коли ж говорили, то тільки польською. Розмовляти українською мовою було заборонено.

Однією з причин високої смертності серед українських в'язнів були жахливі санітарно-гігієнічні умови. На відміну від німців, українці в таборі не могли йти до лазні, не мали рушників, не міняли білизни ані одягу, не могли ні купатися, ні прати. Люди вмирали з голоду та виснаження. Тих в'язнів, що під впливом катувань зізнавалися у співпраці з українським підпіллям, судив військовий суд у Кракові. Цей суд засудив разом 558 осіб, зокрема 93 до смертної кари і 465 на довголітню каторгу. Між ними було 89 жінок. Від кари звільнено лише 28 осіб – майже всі поляки, звинувачені у співпраці з УПА, яких боронили приватні адвокати та їхні родини.

Найчастіше причиною смерті в'язнів у концтаборі було брутальне побиття під час слідства. Багатьох закатували вартові або «капо». Не стерпівши биття, молода жінка кинулась на електричні дроти. Унаслідок знущань загинуло понад 162 особи, зокрема п'ять жінок, троє немовлят і один греко-католицький священник. Загальна кількість жертв українців і поляків у таборі становить 231 особу, а разом із замученими там німцями, сілезцями і німецькими військовополоненими – понад 6 000.

У 1990-х роках українці в Польщі домагалися від демократичного уряду відшкодувань для колишніх в'язнів концтабору, які отримують польські жертви комуністичних репресій. Але слідство перекреслило їхні шанси на будь-яке моральне та матеріальне відшкодування. Як наслідок, українці й поляки – жертви сталінських репресій – залишились єдиною категорією громадян Польщі, яку юридично позбавлено права до визнання їхніх страждань несправедливими. Влада незалежної та демократичної країни, яка після 1989 року засудила гітлерівські та сталінські злочини, досі противиться визнанню українців і поляків, ув'язнених у Явожні під час акції «Вісла», жертвами комуністичних злочинів і злочинів проти людяності. Така дійсність підтверджує слушність автора, висловлену в заголовку книжки: злочин непокараний. Про те, як важко українцеві в Польщі домагатися правди та справедливості, чи не найкраще знає д-р Євген Місило.

Злочинці, що катували українського селянина й інтелігента та безкарно знущалися над ним досхочу в польських тюрмах і в таборі «Явожно», отримали пенсії та нагороди. Їх виправдали комуністичний і демократичний уряди, а польському громадянину українського походження таки відмовили в рівних правах на справедливість. Що ж, як писав Тарас Шевченко, лише «в своїй хаті своя правда і сила, і воля». Саме цю волю нині відчайдушно боронять на фронті від російських загарбників найкращі сини й доньки України.

Безперечно, своїм садизмом проти українців та ще й громадян Польщі держава не може пишатися, але й не може вічно приховувати злочин, бо, як говорить наше прислів'я, правда – як олива, наверх вийде, навіть після 75 років.

Щоб дати читачам найповніший образ того, чим для українців Закерзоння був концтабір «Явожно» та що діялось у ньому, д-р Євген Місило витратив дуже багато часу та виснажливої праці. Зібраний у книзі матеріал свідчить про вагу його дослідницьких зусиль і невпинну послідовність у намічених ним цілях. Слід пам'ятати, що за десятки років з цього світу відійшло багато жертв знущань – свідків злочину. Послідовно затиралися сліди про Явожно, губилися або було знищено документи в багатьох архівах. Автор не пише про те, скільки бюрократичних перешкод треба було подолати, щоб здобути матеріали, які там зберігають. Про це можна лише здогадуватись. Перевіривши величезну кількість архівних документів, дослідник не називає жодного, де йдеться хоч про спроби польської Римо-Католицької церкви боронити українців Закерзоння від ганебної депортації під час і після акції «Вісла». Це підтверджує факт, що на такий жест доброї волі ця інституція ніколи не спромоглася. Задля власної користі вона солідаризувалась з апаратом насильства.

Створений автором Український архів напевно був дуже корисним. З різних причин нелегко було зібрати свідчення від колишніх в'язнів концтабору. Після багатьох років, що минули з того часу, деякі відверто боялися говорити про таборові страхіття. На основі отриманих матеріалів автор дає нам широку статистику репресій проти українців і тих поляків, яких підозрювали у співпраці з українським підпіллям. Читач багато довідається про життя запроторених до бараків, про жахливі санітарні умови та харчування, постійні фізичні навантаження, якими виснажували людей, та безперервне катування в'язнів.

18.

eprasa.pl 84556c271b

І це не все. Нащадки знайдуть у книзі чимало даних про своїх рідних, друзів і знайомих, побачать їхні світлини та чимало історичних фотографій з життя українців на Закерзонні.

Публікацію ілюструє й збагачує 35 копій різних документів та разом понад 660 чорно-білих світлин, майже 4 000 біографій в'язнів, збір спогадів і свідчень, що їх упорядкували прокурори Інституту національної пам'яті, план концтабору, а на зворотних сторінках книги – табло зі 140 світлин в'язнів Явожна. До речі, на обкладинці книжки міститься фото Михайла Ланчука – одного з наймолодших в'язнів концтабору.

Рецензовану книгу доповнює список 112 членів українського підпілля, депортованих з в'язниці в Кошицях до концентраційного табору в Явожні. Біля кожного прізвища вказано дату й місце народження, професію та тюремний номер.

На завершення вміщено подяку багатьом людям. Усім українцям і полякам, хто допоміг автору в дослідженнях, й тим жертводавцям, завдяки яким видано книжку, зокрема й Посольству України в Польщі та Польсько-українсько-канадському стипендіальному фонду «Калина». Це ж бо завдяки співпраці та помочі багатьох інституцій та окремих осіб у Польщі та поза нею ми зараз бачимо велику настільну книгу кожного українця-закерзонця, який зберігає від забуття прізвища в'язнів концтабору в Явожні та повертає їм належну пошану, – підсумовує автор.

Далі подано особовий індекс, що охоплює прізвища всіх в'язнів табору та номери сторінок, на яких можна знайти дані з їхньої біографії або короткі згадки про них, індекс джерел, фотографій, що опубліковано в книжці. Він інформує про джерела 640 світлин і 20 копій документів з номерами сторінок у книжці. Крім того, дослідження доповнюють географічний індекс та список найважливіших скорочень. Такий науковий підхід дозволить читачеві легше знайти необхідну інформацію.

Оскільки тираж книжки не названо, можна здогадуватись, що він невеликий. Будемо сподіватися: цю працю, написану польською мовою, продаватимуть у польських книгарнях, вона дійде до польського читача та знайде належне їй місце в польських бібліотеках. Тим більше, що останні переповнено ще післявоєнною антиукраїнською літературою, якою, часто як обов'язковою, користуються учні шкіл. Книга Євгена Місила допомогла б полякам пізнати правду та краще зрозуміти своїх українських сусідів, встановити кращі відносини між нашими народами. На жаль, представлена в книзі правда багатьом очі коле. Ще не всі дозріли до її сприйняття. За правду не всіх нагороджують, а часто й карають. Коли з'явилося перше видання книжки Євгена Місила під назвою «Akcja „Wisla" 1947», автора одразу звільнили з роботи в Польській академії наук. Після другого видання цієї книжки д-р Євген Місило вже ніде не міг знайти роботу, навіть на автозаправці та кухні. Щоб заробити на хліб щоденний, йому довелося їхати на будь-які заробітки до Німеччини. Проте автор ніколи не переставав писати.

Свою книгу дослідник розповсюджує переважно самотужки. Охочі купують її в домівках ОУП, у прицерковних залах і прямо біля церков. Люди, зокрема й священнослужителі, вітають автора з успіхом, купують книгу пам'яті про в'язнів концтабору, радіють, що вона нарешті з'явилася. Одначе не всі. Бувають і винятки. Деякі греко-католицькі священники (наприклад, у Білому Борі) не дозволили авторові «торгувати» біля церкви, а на щорічному православному відпусті на горі Грабарка, де був і московський патріарх, автора книги прогнав якийсь бородатий монах, мовляв, без його згоди не можна продавати книжок.

Дослідник зізнається, що прибуток з продажу цієї книги використає на видання другого тому «Obóz „Jaworzno". Zbrodnia nieukarana», присвяченого трагічній долі 558 в'язнів, яких після жорстокого слідства вивезли з концтабору до в'язниці Монтелюпіх у Кракові. Там їх окремо судив військовий суд, при цьому майже сотню з них засудив на смертну кару.

Велика дослідна праця автора не лише заслуговує на пошану читачів до нього, але й на необхідну підтримку всіх чесних людей – українців і поляків. Заслуговує на щире слово пошани від усіх українців. Слід подбати, щоб увесь матеріал, що його зібрав дослідник Євген Місило, якнайшвидше було опубліковано. Ми довго чекали на появу книги «Obóz „Jaworzno". Zbrodnia nieukarana». Було б дуже добре, щоб після війни в Україні вона вийшла також українською, англійською та іншими мовами.

Книжку можна придбати в інтернеті або за телефоном. E-mail: akcjaw@gmail.com. Телефон: +48 607 131 306. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Вийшов друком Український альманах!

Ціна 1 примірника **30,00 зл.** (висилка поштою – 8,00 зл.).

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o. ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 |22| 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa
Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

eprasa.pl 84556c271b

Передплата «Нашого слова» на 2023 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**104,00** зл	**208,00** зл	**416,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**118,00** зл	**236,00** зл	**472,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
145,00 дол КАНАД.	**290,00** дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
113,00 дол США	**225,00** дол США

ПРИВІТАННЯ

Українське історичне товариство у Польщі складає

д-ру габ. ЯРОСЛАВУ СИРНИКУ

вітання з нагоди отримання звання ПРОФЕСОРА.
Ми пишаємося тим, що ще один наш друг отримав найвище вчене звання,
що є підтвердженням високих наукових досягнень Пана Професора.
Ми раді, що наше Товариство збагатилося ще одним титулярним професором.
Бажаємо подальших наукових успіхів на благо нашої української громади,
а також польської та української історіографії.

Друзі з Українського історичного товариства у Польщі

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **prenumerata i reklama** – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Łesia Korostatewycz. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 84556c271b

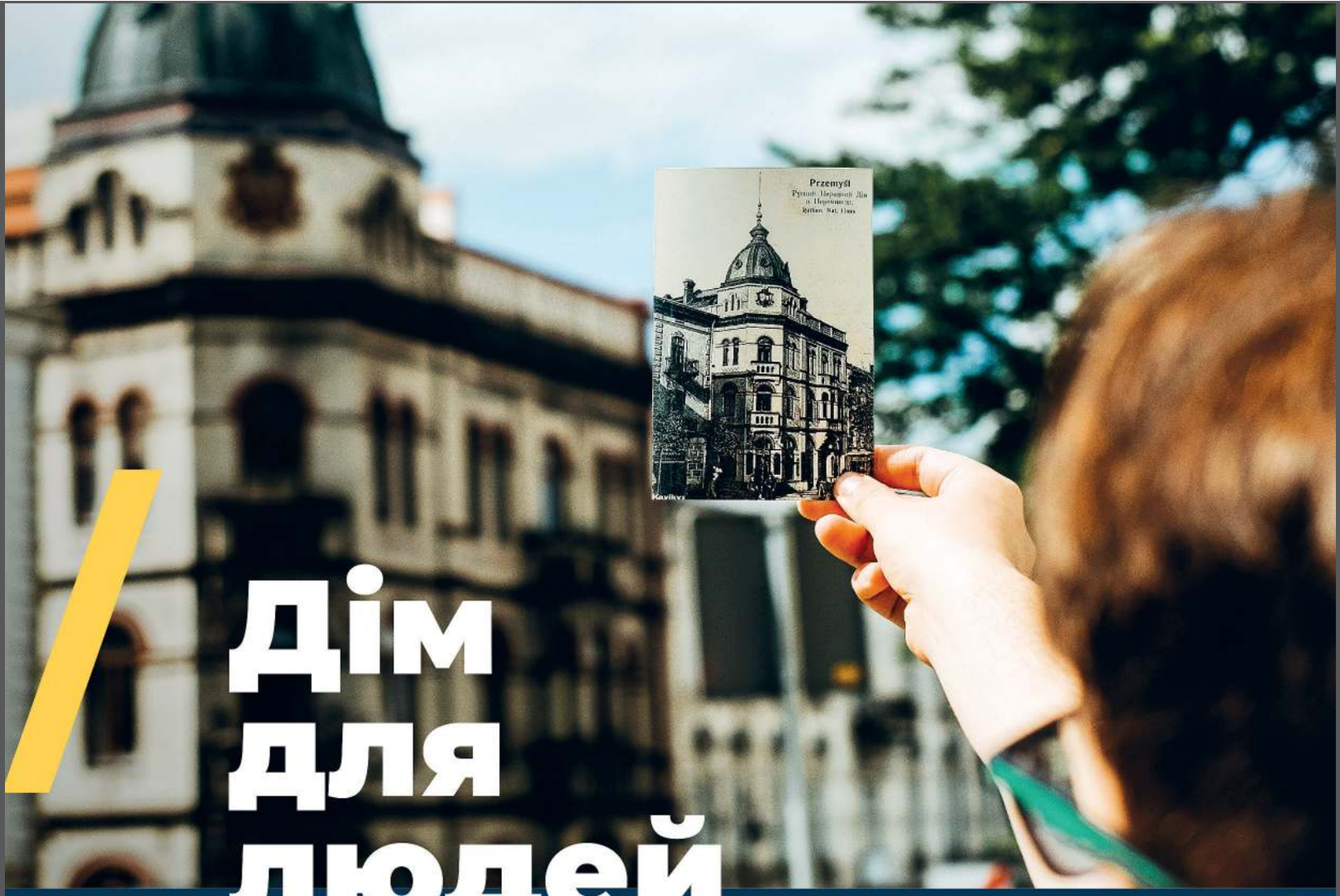

Дім для людей і мрій

Разом збудували – разом відбудуймо!

З 24 лютого наші двері є відкриті для тих, хто тікає від війни – наші волонтери допомогли вже сотням тисяч громадян України.

Ми підлаштовували увесь доступний простір будинку згідно потреб нової ситуації.

Щоб надалі допомагати, а також організувати культурні, освітні та інтеграційні заходи мусимо завершити ремонт чергових поверхів.

Тому просимо про Вашу підтримку!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ У ПЕРЕМИШЛІ

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu
ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
SWIFT: PPABPLPK
Tytuł: Darowizna na działalność statutową

PayPal
narodnyj.dim@ukraincy.org.pl

eprasa.pl 84556c271b